

Kunnanhallitus (pl. Ahvenanmaa)
Kunnan keskusvaalilautakunta (pl. Ahvenanmaa)

VUODEN 2004 EUROPARLAMENTTIVAALIT JA KUNNALLISVAALIT: Yleiset ennakkoäänestyspaikat kunnassa ym.

Europarlamenttivaalit toimitetaan sunnuntaina 13.6.2004 (ennakkoäänestys kotimaassa 2.-8.6. ja ulkomailla 2.-5.6.) ja kunnallisvaalit sunnuntaina 24.10.2004 (ennakkoäänestys kotimaassa 13.-19.10. ja ulkomailla 13.-16.10.).

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on yleistietoa vuoden 2004 vaaleista.

1.Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määrääminen kunnassa

1.1.Yleistä

Ennakkoäänestyspaikkojen määräämisestä

Vaalilain (714/1998) 9 §:n mukaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista kunnassa määrää kunnanhallitus. Kukin kunta päättää siis itsenäisesti ja oman harkintansa mukaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa.

Vaalijärjestelyjen kunnassa tulee osaltaan tähdätä äänioikeuden käytön lisäämiseen ja helpottamiseen.

Kunta voi järjestää ennakkoäänestyksen omissa virastoissaan (esimerkiksi kunnantollossa, kirjastossa, oppilaitoksessa, yhteispalvelupisteessä jne.) tai muissa itse järjestämässään tiloissa taikka hankkimalla palvelun joltain muulta luotettavalta taholta, kuten Suomen Posti Oyj:n postikonttoreilta.

Yleisen ennakkoäänestyspaikan määräämisessä tulisi yleisesti huomioida seuraavia seikkoja, joista useat mainitaan myös vaalilain muuttamista koskeneen hallituksen esityksen 1/2002 perusteluissa:

1) Yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja ja myös vaalipäivän äänestyspaikkoja tulee kunnassa olla riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään, jotta äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

2) Ennakkoäänestyspaikan on syytä olla sellaisessa tilassa, johon äänestäjät löytävät helposti ja johon he tulevat mielellään. Yksi hyvä tapa on esimerkiksi se, että ennakko-

äänestyspaikka perustetaan sellaiseen paikkaan, jossa kansalaiset muutoinkin paljon käyvät (esimerkiksi postikonttori, kirjasto);

3) Ennakoäänestystilan tulee olla riittävän tilava, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti. Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä äänestäjän henkilöllisyyden tarkastus- ja äänestyslipun antopisteitä, äänestyskoppeja sekä äänestyksen vastaanottopisteitä. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja siten järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Ennakoäänestyspaikkaan tulee määrätä riittävästi vaalitoimitsijoita;

4) Ennakoäänestystilan tulee olla aatteellisten ja taloudellisten kytkentöjen kannalta mahdollisimman puolueeton. Tämä tarkoittaa, ettei ennakoäänestyspaikkaa olisi soveliaista sijoittaa esimerkiksi yksittäiseen kauppaliikkeeseen, uskonnollisen yhteisön tai aatteellisesti sitoutuneen yhdistyksen tiloihin, ellei tila ole muutoinkin laajempien kansalaispiirien käytössä. Tälläkin edistettäisiin osaltaan sitä, että jokainen äänestäjä voisi saapua ennakoäänestyspaikkaan mielellään.

5) Ennakoäänestystila saattaa olla sijoitettuna sellaiseen paikkaan, esimerkiksi kunnantalolle, kirjastoon tai postikonttoriin, jossa on myös muuta, paikan varsinaista toimintaa. Ennakoäänestystä tällaisessa tilassa järjestettäessä tulee ehdottomasti huolehtia siitä, että jos tätä varsinaista toimintaa harjoitetaan samassa tilassa samanaikaisesti äänestystoimituksen kanssa, se ei mitenkään saa häiritä äänestystä. Suositeltavaa olisikin, että äänestystoimitusta varten varattaisiin oma huone tai vastaava taikka selkeästi erotellaan eri tila yhtäältä äänestystä ja toisaalta muuta toimintaa varten;

6) Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten äänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan olisi esimerkiksi vammaisten käyttämille kulkuvälineille pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella;

7) Ennakoäänestystilan kalustukseen kuuluvat ainakin äänestyskopit ja vaalitoimitsijoiden pöydät ja/tai palvelutiskit sekä tarvittaessa myös vaaliurnat. Jos ennakoäänestyspaikassa käytetään äänioikeusrekisteriä, siellä tulee olla lisäksi tarvittavat atk-laitteet ja tietoliikennyhteydet.

8) Ennakoäänestys voidaan myös järjestää esimerkiksi kirjastoautossa tai vastaavassa, joka liikkuu ennakoäänestysaikana kunnan osasta toiseen. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että auton pysähdyspaikat ovat yleisiä ennakoäänestyspaikkoja, joista on ilmoitettava osoite, aukiolopäivät ja päivittäiset kellonajat VRK:lle äänestyspaikkarekisteriin kuten muistakin ennakoäänestyspaikoista. Viime eduskuntavaaleissa tämäntyyppisiä ennakoäänestyspaikkoja oli käytössä ainakin Suomussalmella, Kuhmossa ja Inarissa.

Ennakoäänestyspaikan aukiolopäivät ja -kellonajat

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on avoinna seitsemänä päivänä (11. – 5. päivä ennen vaalipäivää), jollei kunnanhallitus erityisestä syystä toisin määrää. Erityinen syy järjestää ennakoäänestys jossain paikassa vähempänä kuin seitsemänä päivänä voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taa-

jaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi yleinen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna kaikkina seitsemänä päivänä. Onkin syytä korostaa, että pääsääntönä on, että ennakkoäänestyspaikka on käytössä koko ennakkoäänestyksen ajan. Edellä sanotut poikkeusjärjestelyt vaativat aina perustellun erityisen syyn.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna ennen klo 8:aa eikä klo 20:n jälkeen (viikonloppuisin ei ennen klo 10:tä eikä klo 16:n jälkeen).

Kunnan tulee tiedottaa kuntalaisille tehokkaasti ja selkeästi kaikista kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista.

1.2.Kunnan toimenpiteet koskien yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja vuoden 2004 vaaleissa

Kaikkia kuntia koskevaa

Vuoden 2004 vaalien ennakkoäänestyspaikkojen määräämisessä voi ottaa lähtökohdaksi vuoden 2003 eduskuntavaaleissa käytetyt ennakkoäänestyspaikat, mikäli järjestelyt toimivat hyvin ja äänioikeutettuja tyydyttävällä tavalla. Kunnanhallituksen ei tarvitse tehdä uutta ennakkoäänestyspaikkapäätöstä vuoden 2004 vaaleja varten, jos sen tarkoitus on pitää samat ennakkoäänestyspaikat samoine aukioloaikoineen kuin eduskuntavaaleissa. Mikäli kunta kuitenkin haluaa esimerkiksi lisätä tai muuttaa ennakkoäänestyspaikkoja taikka niiden aukioloaikoja, kunnanhallituksen on tehtävä asiasta uusi päätös samalla tavoin kuin ennen eduskuntavaaleja.

Kunnat, joissa on Postin tarjoamia postikonttoreita

Oikeusministeriö ja Posti ovat 5.12.2003 solmineet puitesopimuksen ennakkoäänestyksen järjestämisestä Postin postikonttoreissa vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa ja vuoden 2004 kunnallisvaaleissa. Puitesopimuksessa Posti sitoutuu tarjoamaan ennakkoäänestyspaikoiksi 291 postikonttoriaan 168 kunnassa. Nämä kunnat ja niissä olevien postikonttorien lukumäärä mainitaan tämän kirjeen liitteenä 1a olevassa luettelossa. Sopimuksen mukaan Posti pidättää oikeuden tarkistaa 30.4.2004 mennessä postikonttoriluetteloan kunnallisvaaleja varten.

Oikeusministeriön ja Postin puitesopimus koskee vain niitä kuntia (168 kuntaa), joissa on Postin tarjoamia postikonttoreita. Näillä kunnilla on seuraavat mahdollisuudet:

- 1) kunta järjestää ennakkoäänestyksen pelkästään postikonttoreissa,
- 2) kunta järjestää ennakkoäänestyksen pelkästään kunnan virastoissa tai muissa itse järjestämässään tai hankkimissaan tiloissa tai
- 3) kunta järjestää ennakkoäänestyksen postikonttoreissa ja niiden lisäksi kunnan virastoissa tai muissa itse järjestämässään tai hankkimissaan tiloissa.

Kunnan, joka päättää käyttää postin tarjoamia ennakkoäänestystoimipaikkoja, ei tarvitse käyttää kaikkia kunnassa olevia toimipaikkoja, vaan se voi valita niistä haluamansa toimipaikat.

Kunta ja Posti tekevät sopimuksen postikonttoreiden käyttämisestä ennakkoäänestyspaikkoina. Sopimus tehdään tämän kirjeen liitteenä 2 olevan sopimusmallin mukaisesti (liite 2 lähetetään vain niille kunnille, joissa on postikonttoreita).

Oikeusministeriö ja Posti ovat puitesopimuksessa sopineet myös siitä korvauksesta, jonka Postin ennakkoäänestyspalvelu kunnalle maksaa. Korvaus on perusteiltaan sama jokaisen kunnan osalta. Korvaus koostuu a) kuntakohtaisesta kiinteästä korvauksesta ja b) äänestäjämäärään perustuvasta korvauksesta. Kiinteät korvaukset eri kunnissa sekä äänestäjämäärään perustuva korvaus mainitaan tämän kirjeen liitteessä 1a.

Kunnissa, joissa on Postin postikonttoreita, toimitaan seuraavasti:

1. Kunnalla on harkinta-aikaa siihen, käyttääkö se postikonttoreita vai ei, helmikuun 2004 loppuun saakka. Postin paikallinen myyntihenkilö ottaa kuntaan yhteyttä viimeistään tammikuussa ja selostaa kunnalle tarkemmin Postin ja kunnan kesken sovittavia asioita.
2. Väestörekisterikeskus lähettää tammikuussa 2004 kunnalle europarlamenttivaaleja koskevan otteen ennakkoäänestyspaikkarekisteristä ja ohjeet otteen palauttamisesta. Jos ennakkoäänestyspaikat tai niiden aukioloajat eivät ole muuttuneet eduskuntavaaleista, kunta palauttaa otteen VRK:lle hyväksymismerkinnöin. Jos kunta tekee muutoksia, ote palautetaan korjattuna. Ote on palautettava VRK:lle viimeistään 15.3.2004.
3. Kunnan ja Postin on viimeistään 29.2.2004 tehtävä sopimus ennakkoäänestyksen järjestämisestä postikonttoreissa. Sopimuksen Postin kanssa tekee kunnassa toimivaltainen taho. Sopimuksen tekemisestä ei tarvitse ilmoittaa oikeusministeriölle, koska ministeriö saa tiedon kootusti Postilta sanotun määräajan jälkeen. On huomattava, että sopimus tehdään sekä europarlamenttivaaleja että myös kunnallisvaaleja koskien.
4. Sopimuksen tekemisen jälkeen kunnalla on mahdollisuus vielä harkita, järjestääkö se europarlamenttivaalien ennakkoäänestyksen postikonttoreiden lisäksi omista virastoissaan tai muissa paikoissa. Tarkoituksenmukaisinta kuitenkin lienee, että kunta päättää ennakkoäänestyspaikkojen kokonaisuudesta europarlamenttivaalien osalta 29.2.2004 mennessä.
5. Kunnanhallituksen on viimeistään 5.3.2004 tehtävä vaalilain 9 §:ssä tarkoitettu päätös kunnan kaikista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista, sekä postikonttoreista että kunnan omista ennakkoäänestyspaikoista. Päätöksestä tulee käydä ilmi jokaisen ennakkoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite ja päivittäinen aukioloaika. Kunnanhallituksen on sen jälkeen huolehdittava, että sanotut tiedot ilmoitetaan Väestörekisterikeskukselle viimeistään 15.3.2004 sen määräämin tavoin (ks. toimenpide 2). Jos ennakkoäänestyspaikat aukioloaikoineen ovat samat kuin vuoden 2003 eduskuntavaaleissa, kunnanhallituksen ei välttämättä tarvitse enää tehdä asiasta eri päätöstä. Tällöin palautetaan vain VRK:lle toimenpiteessä 2 mainittu ote ja tehdään Postin kanssa sopimus.
6. Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että sille 15.3.2004 mennessä ilmoitetut tiedot siirretään vaalitietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että perjantaina 23.4.2004 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia eikä niitä enää voi muuttaa vuoden 2004 europarlamenttivaaleihin. VRK voi vielä ennen 23.4. tarvittaessa tarkistuttaa kunnalla äänestyspaikkarekisterin tietoja.

7. Kunnan keskusvaalilautakunta määrää viimeistään 30.4.2004 vaalitoimitsijat kunnan yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijoiksi postikonttoreihin määrätään Postin esittämät henkilöt.
8. Europarlamenttivaalien ennakkoäänestys toimitetaan 2. – 8.6.2004.
9. Posti laskuttaa postikonttoreita käyttäneitä kuntia ja kunta maksaa laskut eräpäivään mennessä.

Kunnat, joissa ei ole Postin tarjoamia postikonttoreita

Kunnat, joissa ei ole postikonttoreita, voivat järjestää ennakkoäänestyksen omissa virastoissaan tai muissa itse järjestämässään tai hankkimissaan tiloissa (kunnanvirasto, kirjasto, oppilaitos, erilaiset palvelukeskukset jne.).

Näissä kunnissa toimitaan seuraavasti:

1. Väestörekisterikeskus lähettää tammikuussa 2004 kunnalle europarlamenttivaaleja koskevan otteen ennakkoäänestyspaikkarekisteristä ja ohjeet otteen palauttamisesta. Jos ennakkoäänestyspaikat tai niiden aukioloajat eivät ole muuttuneet eduskuntavaaleista, kunta palauttaa otteen VRK:lle hyväksymismerkinnöin. Jos kunta tekee muutoksia, ote palautetaan korjattuna. Ote on palautettava VRK:lle viimeistään 15.3.2004.
2. Kunnanhallituksen on viimeistään 5.3.2004 tehtävä vaalilain 9 §:ssä tarkoitettu päätös kunnan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista. Päätöksestä tulee käydä ilmi jokaisen ennakkoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite ja päivittäinen aukioloaika. Kunnanhallituksen on sen jälkeen huolehdittava, että sanotut tiedot ilmoitetaan Väestörekisterikeskukselle viimeistään 15.3.2004 sen määräämin tavoin (ks. toimenpide 1). Jos ennakkoäänestyspaikat aukioloaikoineen ovat samat kuin vuoden 2003 eduskuntavaaleissa, kunnanhallituksen ei välttämättä tarvitse enää tehdä asiasta eri päätöstä. Tällöin palautetaan vain VRK:lle toimenpiteessä 1 mainittu ote.
3. Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että sille 15.3.2004 mennessä ilmoitetut tiedot siirretään vaalitietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että perjantaina 23.4.2004 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia eikä niitä enää voi muuttaa vuoden 2004 europarlamenttivaaleihin. VRK voi vielä ennen 23.4. tarvittaessa tarkistuttaa kunnalla äänestyspaikkarekisterin tietoja.
4. Kunnan keskusvaalilautakunta määrää viimeistään 30.4.2004 vaalitoimitsijat kunnan yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin.
5. Europarlamenttivaalien ennakkoäänestys toimitetaan 2. – 8.6.2004.

2. Vaalikoulutus, vaaliohjeet ja vaalimateriaali

Europarlamenttivaaleja varten oikeusministeriö ei järjestä koulutusta. Kunnan keskusvaalilautakunta tarvittaessa kouluttaa ja opastaa yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat ja vaalilautakunnat siten, että nämä suoriutuvat tehtävistään.

Vaalitietojärjestelmän koulutuskanta europarlamenttivaalien harjoittelua varten avataan kuitenkin jo 10.3.2004. Ministeriö lähettää vaaliohjeet ja VAT-käyttöohjeet kunnille maaliskuun puolenvälin tienoilla.

Varsinainen vaalimateriaali jaetaan kuntiin huhti-toukokuussa. Sitä ennen oikeusministeriö lähettää Postin välityksellä kunnille jo tammikuussa materiaalien jakeluluetelot tarkistusta varten.

Kunnallisvaaleja varten oikeusministeriö järjestää perinteisen koulutuskierroksen elokuussa 2004. Tarkemmat tiedot toimitetaan kunnille myöhemmin.

3. Vaalitietojärjestelmän käyttö

Vaalitietojärjestelmä (VAT) on viime eduskuntavaalien tapaan kaikkien keskusvaalilautakuntien käytössä. Käyttö on siis paitsi vapaaehtoista, myös maksutonta. Oikeusministeriö toimittaa TietoEnator Oyj:n välityksellä keskusvaalilautakunnille asiasta tarkempia ohjeita myöhemmin. Eduskuntavaaleja varten vahvistettu tietoliikenneohje (27.9.2002) on voimassa myös vuoden 2004 vaaleissa.

4. Vaaliurnat

Keskusvaalilautakuntaa pyydetään ilmoittamaan oikeusministeriölle viimeistään 8.4.2004

- kunnassa tarvittavien uusien vaaliurnien lukumäärä ja
- kunnassa olevien ylimääräisten ja käyttökuntoisten vaaliurnien lukumäärä.

Ilmoitukset tehdään Terttu Belgasemille, telefax (09) 1606 7735 tai sähköpostilla terttu.belgasem@om.fi.

Viime eduskuntavaalien tapaan (OM:n kirje 31.12.2002, www.vaalit.fi/uploads/f5ebugpur1qrzc3.pdf) ylimääräiset vaaliurnat tullaan ottamaan käyttöön siten, että niiden kuntien keskusvaalilautakunnat, joilla on käyttökuntoisia ylimääräisiä vaaliurnia, toimittavat niitä oikeusministeriön tarkempien ohjeiden mukaan sellaisten kuntien keskusvaalilautakunnille, joilta urnia puuttuu. Urnat lähetetään ministeriön kustannuksella.

5. Kunnille suoritettava kertakorvaus europarlamenttivaaleista

Vaalilain 188 §:ssä tarkoitettu oikeusministeriön kertakorvaus vuoden 2004 europarlamenttivaaleista maksetaan kunnille kesä-heinäkuussa 2004. Asian valmistelussa on lähdetty siitä, että korvaus olisi 1,8 euroa äänioikeutettua kohden, kuitenkin vähintään 2100 euroa. Korvaus voidaan kuitenkin vahvistaa vasta kun valtion ensi vuoden talousarvio on vahvistettu. Ministeriö ilmoittaa korvauksen vahvistamisesta ja maksamisesta vielä tarkemmin erikseen.

Kunnallisvaaleissa kertakorvausta ei suoriteta.

6. Muuta

Lisätietoja vaaleihin liittyvistä kysymyksistä antavat oikeusministeriössä
- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. (09) 1606 7572,
arto.jaaskelainen@om.fi ja
- hallitussihteeri Anu Laaksonen, puh. (09) 1606 7620,
anu.laaksonen@om.fi.

Oikeusministeri Johannes Koskinen

Hallitussihteeri Anu Laaksonen

LIITTEET:

1) Luettelo kunnista, joissa on Postin tarjoamia postikonttoreita. Tämä liite lähetetään vain niille 262:lle kunnalle, joissa ei ole postikonttoreita.

1a) Luettelo kunnista, joissa on Postin tarjoamia postikonttoreita. Tämä liite lähetetään vain niille 168:lle kunnalle, joissa on postikonttoreita. Sisältää hintatietoja.

2) Malli kunnan ja Suomen Posti Oyj:n väliseksi sopimukseksi ennakoöänestyksen järjestämisestä postikonttoreissa vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa ja kunnallisvaaleissa. Tämä liite lähetetään vain niille 168:lle kunnalle, joissa on postikonttoreita.

3) Eräitä määräaikoja europarlamenttivaaleissa 13.6.2004.

TIEDOKSI:

Väestörekisterikeskus (kirje sekä liite 1 ja 3)

Suomen Kuntaliitto/lakiasiat (kirje sekä liite 1 ja 3)